

Tallinna
Õpetajate Seminari
VIII lend
1923.-1929.a.

Koostanud V. Suurorg

Tallinn, 1985.a.

Sisukord:

lk. 2

Meie klass	4
Pilk meie õpetajate perre /värssides/	14
Meie klass III õppeaastal /foto/	17
Meie põhiklassi lõpetanute nimistu	18
ja curriculum vitae fotodega	19
Pilk meie õpilasperre /värssides/	29
Lõppklassi juurdetulnute nimistu	31
" " fotod	32
Fotod: aiatööl ja ekskursioonil	33
" " "Tüvasiretuse eel"	35
" ja 54 aastat hiljem	36
Curriculum vitae H. Tungal	37
" " H. Lints	38
" " H. Arant	41
" " L. Raus	47
" " L. Selge	52
" " S. Tomberg	53
" " A. Kutsar	54
" " H. Soosaar	55
Hugo Randlupa nekroloog	56
"Elupõline koolimees"	60
"Nõukoguõpetaja H. Lintsist	
"Ysetegevuse entusiast"	57
Saare-Jaani raj. ajaleht H. Arantist	
"Sõrp ja Vasar": Johan Randsepa	61
nekroloog	

Märkus:

fotode juures lk. 19-28 on
kirjutatud hilsem perekonnanimi
Teisel kohale.

Vera Saurorg-Reisner

Meie klass.

Hea on meenutada aega, mil vormimäts peas, portfell kaenlas sai kühustatud hommikuti läbi linna Vene tänavale, kus asus meie teine kool, Tallinna Õpetajate Seminar.

See oli nü ammu, nagu polekski see enam tõsi. Ometi oli nü, et 1923. a. kevadel sai alguse meie klass, Tallinna Õpetajate Seminari VIII lend.

Umbes 160 kandidaadi hulgast võeti eksamitega vastu 40 õpilast, neist 21 poissi ja 19 tüdrukut. Toon süü juures vastuvõetute nimistu, kellest küll ajapikku ligi pooled välja langesid.

1. Hanja, Linda
2. Arent, Herman
3. Bachmann, Magda
4. Bösberg, Eduard
5. Ess, Leida
6. Flörmberg, Viktor
7. Honts, Marie

8. Graal, Helmüne
9. Kaput, Aleksander
10. Kildemaa, Johannes
11. Kivimurk, Rudolf
12. Korsen, Karl
13. Kukkur, Marie
14. Kükamies, Johannes
15. Liljenblatt, Hilda
16. Lints, Alfred
17. Mangulson, Hilda
18. Neider, Eduard
19. Nipper, Hans
20. Paavel, Peeter
21. Portsmouth, Linda
22. Prooman, Amanda
23. Pääv, Elise
24. Randmann, Elfriede
25. Randmann, Hugo
26. Reesner, Veera
27. Rüsberg, Salme
28. Rontik, Harald
29. Rosenbaum, Alfred
30. Ruubel, Linda
31. Rütberg, Hugo
32. Sjömon, Karl
33. Söör, Karl
34. Tammo, Lilli
35. Tomingas, Linda
36. Raudsepp, Alfred

- 37. Tendal, Erich
- 38. Tuisk, Karl
- 39. Tuisk, Armüde
- 40. Vain, Adelaide

Südamesoojusega mäletan seda
toredat, üksmeelset püret, mille keskel möö-
dus kuus pikka noorusaastat.

Olime koos üles kasvanud, täisealiseks sir-
genud ja klassikaaslastest saanud nagu
päril oma õed ja vennad.

Kahju oli muudugi, et aastatega suur osa
õpilasi välja langes, kuid vahupeal vahetus
koosseis, tuli uusi õpilasi juurde, eriti lõpp-
klassi (18 õpilast); nōnda et lõputunnistuse
saajaid oli meid 38 noort õpetajat.

Nagu ikka suures klassikollektüüvis,
oli ka meil mitmesuguseid talente.

Eriti vāārib esile tõstmist igati andekas
Magda Bachmann, kes õppis samaaeg-
selt Konservatooriumis klaverit. Ta võis
māngida kinnisilmi, või pimedas ruu-
mis sama hästi, kui valguses.

Varsti organiseeris ta rühma asjast huvi-
tatuid ja õpetas meile laule ning rahva-
tantse. Tema algatusel koostasime ühtselt
rahvalauleainetel näidendi „Esiivanemate
kojrad.“ See oli suur töö, milles hulk
rahvalaule, - tantse ja -kombeid. Esinesime
sellega ka.

avalikkusele väljaspool kooli.

Korraldasime klassiõhtuid omaloomingulise kava ja peolauaga. Olime laululimbelsed ja laulsime igal võimalusel.

Koos asutati näitetrupp Magda Bachmanni ja Karl Söödori juhendamisel. Selles osales suur grupp õpilasi. Esineti ka väljaspool kooli.

Õpilase, Hilda Mangulsoni kodu oli rõhmas. Sinna tehti näitetruppiga väljasõite ja rüdi külakotiks oma teatrikunst.

Klassis oli mitmeid, kelle kirjandusel väärisid tähepanu, nagu eesti keele tundredes selgus. Tehti ka leulekotseid. Nii tuli me mõttele asutada klassi ajakiri.

Nimeks panime „Mõtted“. Oleks võinud ja olla midagi väimukamat, aga paremat tookord ei leitud.

Agaramad kaastöölised olid Linda Tomingas, Ed. Meider, Veera Reisner ja Salme Vettik. Viimane oli ka hää joonistaja, kes kaunistas ajakirja oma kunstiga.

Mäletan, ühe numbril rüsimel mingi tähtpäeva puhul, mis meil kooliga seotud, haridusministrile. Rahamäele, kingituseks.

Vastukingitusena annetas ta meile enda foto, suuremas formaadis, mille asetasi me klassi seinal. Ühkedki olime selle üle.

Polütkuid kooli ajal meie klassis ei olnud. Võiks vaid nimetada Amanda Proomanni / hiljem Hiljandi /; kelle vanemate kodus, Lagedis, elas mõnda aega Viktor Kingissepp ja kelle lendehtede levitamisele Amanda innukalt kaasa aitas.

Huumorilembeline ja alati heatajuksne oli klassivend. Eduard Neider, hüüdnimega Ets. Igal parajal juhul oli tal ikka mõni üteles käepärast, misteistele nalja tektas. Oma sõnaosavust proovis ta ka mõnikord õpetaja Kalkun-Kaljuvee tundides, milles ikka ka mõtte teravus sees.

Enamasti ei pandud pahaks tema sõbralikke satiire, kuid mõnikord süiski.

Agaram tüdruketest klassis oli räike kasvuline Linda Tomingas, kes meie ühissettevõtteid organiseeris. Ta oli julge esinemisega, ajades asju targalt ja kindlakäeliselt. Kõik kuus õppeaastat oli ta meie klassivanem.

Ei mäleta, et meie klass oleks erilisi koerustükke teinud, ometi on jäänud mulde kuidas klassijuhataja Amalie Totkas meid noomis / ta õpetas ka saksa keelt /:

„Ist das wirklich meine Klasse? Was soll das heißen? Ich will noch mal sehen.“

Vahest saime noomida ka põhjusel, et ei

tahetud vormimütsi kanda. See oli küllaltki ilus, tumesinisest sametist nokamüts, koolimärk „TS“ vasakul küljel, mida rohkem pleeksnud, seda ausam.

Meil oli võimalus õppida vabatahtliku ainenä ka soome ja esperanto keelt, milleks olid palgatud vastavad lektorid.

Olime noored ja reumalad, ega osanud seda hinnata. Alustasime küll huriga, aga raskete puudustega tundidest ja kui tundus raske, lõpetasime õppimise hoopiski.

Seda kahju tunnetasime alles hiljem, kui seisime kahe jalaga keset elu.

Üldiselt kõik õppeained olid huvitavad, kõik õpetajad armastatud. Kõikide eriline lemmik oli aga ajaloo õpetaja Mihkel Välbe. Tema tunne ootasime igatsusega, sest oma lihtsa meetodiga tegi ta aine omandamise kergeks ja huvitavaks.

Ajalooõpikuid meil polnud vaja, sest õpetaja iga uue tunni jutustas meile ette, kõndides klassi es edasi-tagasi, käed seljal.

Kõik oli lihtne ja arusaadav, samuti tema näited. Kord võttis ta laualt enda mapi ja kopsis sellega vastu lauda, küsides: „Kas ma teen tööd? Kas see on töö?“

Ja meil oli kohe selge, mis töö on.

"Mõni õpetaja oli eriti range ja nõudlik. Üks neist oli inglise keele õpetaja Nikišorova-Keller. Tema tundideks tuli Amtmangimata hoolega õppida. Püüdkin oli vastamisel mitte osata. Õhtul õppima asudes tuli kõigepealt käsile võtta inglise keel. Kui see õpetud, oli kohe kerge hingata.

Maateaduse õpetaja J. Kents oli hea-südamlik, muhe ja sõbralik. Tema tundides oli vabam ja hubasem. Kui rahust juhtus, et lärm lüüalt suureks läks, ei kurjustanud ta, vaid ütles nagu muuseas: „Küll teie õpilased teile ükskord kätte maksavad!“

Oma rahu ta üal ei kaotanud.

Palju elerist ja rõõmu tekitasid pallimänguvõistlused Rannavärava mäel. Sõnn saime aga ainult sügisel ja kevadel. Kuid sinna viis meid ka joonistuseõpetaja Juhon Raudsepp, rahu, karatise puid joonistama. Mõni õpilane sai paari plüütsitõmbega kunstilise valmis, teisel tuli ränka vaeva näha, ega teeninud süsiki õpetaja rahulolu.

Hea joonistaja oli klassis Alfred Raudsepp, kes ikka hädaltstele appi tuli ja süüsinna mõne ülesehitava joone tõmbas, keegi õpetaja ei juhtunud märkama.

Teine joonistuse õpetaja, Paul sepp, oli range. Alati me kartsin me teda. Ei mäleta,

et ta kunagi oleks naeratanud.

Kuid tema meetod oli küüruväärt. Tageli
teenni lõpul kasutas ta õpilased ritta ja
pinkide vahel lükudes kaasõpilaste töid
üle vaatama ning hindama. See oli
ülmalt huvitav ja õpetlik. Seda mee-
todit oli hea ka hiljem enda proktoras
kasutada, mistõttis õpilaste tööind ja püüdlus.

Ränge oli ka matemaatikaõpetaja
Luik. Oma ainet õpetas ta suurepäraselt,
kuid tundus, et ta polnud hindamisel just
pärts õiglane. Ykka ta keitis, eelistas ja
hindas tüdrukuid paremini, pannes pois-
tele hoopis halvemad hinded.

Matemaatika on ju enamasti poiste õpu-
aine, meil aga langes esimese kolme aasta-
ga juba 12 poissi välja, ikka peamiselt
matemaatikaga. Arvatavasti oli see nü, sest
teistes õppeainetes oldi kõigiga enam-vähem
rahul.

Õpetaja Luik oli hää rüüldaja ja maletaja.

Püüdis täpsusega joonestas ta vahel
kael klassitahvlile geomeetrised ku-
juendid ja pöördus kesisel klassi poole:
„No kuida ütlete?“ või „No tui om lahvane!“
ja alustas ülesande seletamist.

Vahemärkusena olgu öeldud, et mitu-
kümme aastat hiljem leidsin

Rahumäe kalmistul õpetaja Luige kalmu ja vüü sinna alati lilli.

Klaveriõpetaja Prommiku hääsüdamlikkust kasutasime mõnikord kurjasti.

Hilinesime harjutustundidesse, või ei tulnud hoopiski. Nü jääd ka oskeised vähest napivõetu.

Teadsime, et õpetajalt polnud etteheiteed karta ja nü ei võetud seda vajabkku õppeained erilise tõsidusega.

Hiljem tööle asudes selgus, et klaverimängu- oskus polnud sugugi rüüase järgu tähtsusega.

Võimlemist õpetas tulihingeline spordientusiast Ernst Idla, kes naasis Saksamaalt end täiendamast. Tema uudne meetod oli ülimalt tervetatud, mis tõi kaasa värsked tueri, elevust, hoogu ja lükkumist.

Ärgu teised õpetajad solvagu, kellest pole kirjutatud, sest nagu juba öeldud, olid kõik armastatud ja austus ning tänu neile mulla alla!

Elmusel talvel lahkus meie rüüane elus olnud õpetaja, kujur, Johan Raadsepp.

Meie klassist kujunesid üldtuntuks Alfred Lõnts, matemaatikaõpetuste autor, NSV Lühed haridustöö esirindlane ja Linda Raus-Portsmeth, Eesti NSV Teenetöö kultuuritegelane.

Gluritar on märkida, et mõttest,
kes kooli ajal viti silma ei paistnud,
said tublid ja teenekad pedagoogid,
nagu Arent, Herman, Kutsar-Vain,
Hoklaide, Selge-Tammo, Lilli jt.

Esrindlike pedagoogina tegi Tun-
gal-Israel Helmes ka koduurijana
hindamisväärsed tööd.

Kokkervõttes: meie klass oli hari-
duspöllu tubli ja tegi oma koolile au.

Aeg tüvel, aeg kürustades reeta
kaob mõneku hämaruse-ette
ja kooliaastad, seminaripäevad
meist üha, üha kaugemale jäävad.

V. Suurorg-Reisner

Pilk meie õpetajate perre

V. Reisner-Suurorg

Ma õppejõude kalliks pean,
neil tänu toon, neist salme sean.
Kui õiglasel nad pole just,
siis väga palun andestust.

Me koorilaul, me Helila -
kel osaks önn meid kuulata,
seal maine mure maha jääb,
silm kaugeid sinirandu näeb,

Kõik füüsikud ja Galilei
kui kahju, et te ial ei
tea, et me Kalkun on see mees,
kel parim loomishüpotees.

Kui mõistad malet mängida,
siis Luige lemmik oled sa
ja kui veel "matti" hästi tead,
siis lausa silitab sul pead.

Kents diagramme hindab vaid,
kui neid tal tood, siis sedamaid
su väärtus tõuseb. Tähtsam veel -
sind kõrgem hinne ootab eel.

On inglise-leedi nõudlik nii,
et kas to be, or not to be
pead õppima sa ikkagi,
ei temaga saa teisiti.

Kuid saksa keel, no eks te tea,
et suurt siin õppima ei pea,
sest selles "hea" saab iga mees,
kes suu teeb lahti Kotka ees.

Sepp kuri kooli-kohtumees,
täis rangust, kahed prillid ees,
meid vaimus viib, kus tähtemaa,
kuid kergelt me ei sinna saa.

Vaat, vana Välbe vahva mees,
kel kullast süda rinna sees.
Ta aine huvitavaks teind,
kes temalt ial "nörka" näind.

Ernst Idla võimlemisega -
no mis nüüd teda rääkida,
tõi spordiellu palju uut
sealt Saksamaalt ja "das ist gut".

Kus Raudkats ial kõndis, käis
seal rahvatantsujälgi täis,
on tõesti iga ilmakaar
ja samuti me Seminar.

Oh käsitöö, oh madam Soo,
Sul tiki, heegelda või koo,
Sa ikka kolmed ritta sead,
vaid Aanjat "pailapseks" pead.

On vahest meeled ärevil,
kui Prommikule klaveril
taas ette mängima sa läed,
ehk oskusega kimpu jääd.

"Te eesti keeles „häid“ ei saa",
nii teatas Trakmann tähtsana,
sest ta on vana pedagoog,
ja meie klass üks "völlaroog".

Näe Köögardal pan`d kõigil "hea",
ehk meie küll ei miskit tea.
"Ma hinnata võiks viiega",
jah justament nii ütles ta.

Meil kooliaias, Lasnamäel
kõik öitseb, lokkab imeväel
ja taimeteadur, aednik Ass
seal tarkusi meil jagamas.

Üks ainus vana Kuusik on
kes eesti keele etalon.
Eks sedagi ta õpeta:
tund huumoriga lõpeta.

Direktor Kuks ja loogika
ja kõik too pedagoogika
vaat üle kõige meeldib mul
ja asi pole kuigi hull.

FK 9923-1

III lenner III klass, 1926. a.
Vasokult

1. rida: M. Bachmann, S. Vettik, H. Israel,
 M. Hints, E. Randmann, V. Reisner L. Hanja,
 2. rida: L. Ruubel, H. Elangulson, A. Teisk, L. To-
 mingas, klassijuhataja A. Kotkas, H.
 Lõgenblatt, H. Väin, M. Lekkari.
 3. rida: S. Räsberg, L. Ess, J. Kildemaa, E. Päär,
 L. Tamme, A. Lints, H. Rütberg, J. Rand-
 sepp, J. Kikkamees, H. Rosenbaum.
 4. rida: L. Portsmuth, K. Sümon, K. Korsen,
 H. Mpper, H. Arent, E. Neider,
 K. Söödor.

VIII lennu põhiklassi
1929. a. lõpetajad;

Aanja, Linda
Srent, Herman
Lints, Marie, abielus Nuus
Israel, Helmine, abielus Tungal, Helmes
Lints, Alfred
Luukas, Marie, abielus Hüesalu
Mangulson, Hilda, abielus Soosaar
Neider, Edward, hiljem Kaisal, Tüt
Portsmuth, Linda, abielus Raus
Proomann, Amanda, abielus Hiljandi
Randmann, Elfriede, ab. Radamus, Ellu
Raudsepp, Alfred
Reisner, Veera, abielus Suurorg
Rüsborg, Salme, abielus Tomberg
Rütberg, Hugo, hiljem Randlepp
Siimon, Karl
Tamm, Lilli, abielus Selge
Tomingas, Linda, abielus Vanaaas
Vain, Adelaide, abiel. Kertsar, Aire
Vetrik, Salme, abielus Luide

Hanya, Linda.

Oskari t. s. 1909. a. Tallin-
nas. Oli väikest kasv, brünett
tüdruk, alati tõsine ja asjalik,
pälvides külast õppetöös, eriti
klaverimängus ja tööpetuses.

Tema elukäigust puuduvad
üksikasjalisemad andmed.
Teatakse vaid, et ta sõjatee-
rises emigreerus Simeerika -
Ühendriikidesse, kus elab
ka praegu.

FK 9923-2 2

Avent, Herman.

Joosepi p. s. 1909. a. Vilu-
veres. Oli tagasihoidlik, blond
noormees, püüdlük, hoolas õpi-
lane, kuid millegis erilist si-
ma ei paistnud. Ellis astudes
aga pääsis välja tema muu-
sikaline talent. Ta juhatas lau-
lukoore, orkestreid ja osales
kultuuriteles juhtimisel. Olles tubli koolimees, töö-
tas ta pikemat aega Vao ja üle 20 aasta Kõl-
du kooli direktorina. Elab pensionärina
jõgeva raj. Sadalas. Loe tema curric. vitael!

FK 9923-3 3

Hint - Nuus, Marie,

Larli t. s. 1905. a. Saaremaal.
Oli lebe, brünett tüdruk,
ikka sõbralik ja osavõtlik,
ikka vastu naerata.

Juba kooli ajal tundis endas
tuberkuloosialgeid ja ravis
end heli sanatooriumis.

Töötas õpetajana vaid lühi-
kest alga Nõmme koolis ja
suri varsti tuberkuloosi.

Mætud Rahumäe kalmistele.

FK 9923-4

4

Israel, Helmüne, Tungal Helmes,

Hansee t. s. 1907. a. Ruilas.
Oli sinisilmne, brünett, hea-
südamlik tüdruk. Omas ilu-
sa lauluhääle ja õppis laul-
mist laulopedagoog Tenno
Vironi juures. Praktikaastal
töötas Harju raj. Kodasoo koo-
lis ja valiti hiljem oma ko-
dukohhta Railasse, kus töötas
pidevalt kord direktorina,
kord õpetajana kuni pensionile minekuni.

Elab Ruilas, tütre, kirjandik Leelo Tungal-Kangro
perikonnas. Loe tema curriculum vitæd!

FK 9923-5

6

FK 9923-6

Lints, Alfred,

Yohani p. s. 1909. a. Tüüri.
Töö blond noormees õppis
hästi ja oskas suurepäraselt
matemaatikat, milles ta ka
hiljem õpikute autorina end
kuulsaks tegi. Ka rüütlmän-
gis jõudis ta kürest edasi.

Lints tegi tänuväärset
tööd nii Tallinna koolides
pedagoogina kui sõjamehe-
na Velikoje-Luki alt Kuramaani, omades
hulk vastavaid autasusid. Ta on tuntud ka
"Nõukogude Õpetaja" toimetaja asetäitjana
raskete rüütel. Pensionil olleski ei ta pehka,
vaid kirjutab jälle uut matem.-õpskut.
Loe tema curriculum vitae ja ajal.-artikl!

7

FK 9923-7

Luukas, Marie

Yüre t. s. 1904. a. Viljandi maal.
Tuli meil kooli IV klassi. Oli
alati heatajuvne ja sõbralik
kaaslane. Tema elukäiguist
puuduvad andmed. Teatakse
vaid, et ta enne pensionile
minekut töötas Haapsalu raj.
Silla koolis. Surmud.

Maetud Kallamaa kalmistule.

Mangulson - Soosaar, Hilda,

8

yaani t. s. 1909. a. Võhmas.
Pikakaruliseks oli ta võim-
lemistundides hea pallimän-
gija. Näitekirjades mängis ta
juhtivat osa ja oli üldse
agaramaid tüdrukuid klas-
sis. Töötas õpetajana Vil-
jandi raj. koolides, Kaba-
las, Tääksis, Võhmas ja rü-
maks 20 aastat Kalmetu

FK9923-8
koolis. Elab pensionärina Viljandi raj.
Uusmaal.

Weider, Eduard - Laisel, Tüit,

9

yaani p. s. 1908. a. Raplas.
Oli lohkisväine, šatään,
huumorilembeline noormees.
Eesti keele tundides pais-
tis silma huvitarate kir-
janditega.

Ta oli alati valmis mõlegiks,
mis pakkus kaastastele
nalja. Töötas pikemat
aega Loksas algkoolis

FK9923-8
ja hiljem Pärnu raj. Tõstamaal, kus
elab ka praegu.

Portsmouth, Raur, Linda.

FK9923-10

10

Hansu t. s. 1909. a. Järvakandis.
Oli tublimaid klassis, jõudis
hästi edasi vüüli- ja klaveri-
tundides ja mängis hiljem ka
saksofoni. Töötas õpetajana
Järvamaal ja Jõgeva r. Selli
koolis. Hiljem sai tuntuks
kultuuritegelasena, juhata-
des ka rüütelkul tantsupidu-
del rahvatantsurühme. Huvitavad on Tema
loodud karaga algklasside esinemised rüütel-
kel pidustustel. Elab pensionärina Tallinnas, kuid
töötab rnnukalt edasi oma armastatud alal.
Lae Tema curriculum vitae ed!

Proomann, Hiljandi, Amanda.

11

Juhani t. s. 1907. a. Tallinnas
Oli loomult vaikne ja tagasihoid-
lik. Temas oli aga varjul mit-
meid andeid, mis jäid välja-
arendamata. Ka jäid tund-
matuks Tema kirjanduslikud
katsetused. Töötas mitmes Har-
ju r. koolis ja Tallinnas
Nõmme lonna kandi-osiakonna juhatajana
ning hiljem 28. kooli direktorina. Elab pensio-
närina Tallinnas.

FK9923-11

Reisner-Suurorg, Veera

Mardi t. s. 1906. a. Harju raj.
Anijaal. Kandis kaua pitke,
põlvini ulaturaid patse sepi-
ses luulikatseid ja oli üks vähes-
test maletajatest klassis.

Tema eesti keele kirjanditega ol-
di rahul ja loeti mõnikord
tunnis ette ka klassile.

Töötas tagavara-õpetajana
Tallinnas, mitmes Harju raj.
koolis ja pikemat aega Tallinnas Luutub. Sana-
tooreumi keskkoolis. Elab pensionärina Tallinnas.

FK 9923-12

12

Rüisberg-Tomberg, Salme

Mihkli t. s. 1910. a. Koerus.

Oli hoolas õpilane, sõbralik,
leebe, meeldiva figuuriga, sale.

Haigestus kooli ajal kord
tüüfusesse, mille tagajärjel
sai ilusa soengu kogu eluks.

Töötas Rakvere rajoonis
Salla ja Tammiku koolis,
hiljem laborandina Maardu keemia kom-
binaadis. Elab pensionärina Kallaveres.

FK 9923-13

13

Randmann-Radamus, Elfriede,

14

Rasaliinde. t. s. 1908. a. Raasikul. Oli õhusamaid tüdrukuid klassis, loomult vaikne ja tagasihoidlik. Kohe peale kooli lõputamist abiellus klassireenna V. Yndroksonega. Puuduvad andmed, kas ta üldse õpetajana on töötanud. Kohtasin teda 1958. a. Nõmme Lastemuusika koolis, kust töötas majandusalal ja tegi korstustöid. Elab erakuna Tallinnas.

FK 9923-14

Raudsepp, Alfred

Glansu p. s. 1907. a. Harju-maal. Oli klassi prüümus, tõsine, sõnukas, pikakasvuline, tüheda moamehe olemusega tubli noormees. Kui keegi mõnes õppeaines kimpus oli, oli tema esimene, kelle poole kõigepealt pöörduti. Näidendeis mängis ta solüidseid aatates mehi, milleks sobisid tema korrektne maadl hää ja kasv. Tema elukäigust teatakse vaid, et ta töötas Viimsi koolis direktorina ja jäi sõjakuurises kaolenuks.

FK 9923-15 15

16

FK 9923-16

Rütberg, hiljem Randlepp, Hugo.

Mihkli p. s. 1908. a. Luimetsa r.

Oli lõbusa huumoriga, teise
maamehe tüüp. Hiljem võttis
tublisti kaalus juurde, nõnda
et tema viimaste aastate näita-
ja oli üle 120 kg.

Töötas Rapla raj. Kainu, Ing-
liste ja Raikküla koolis.

Viljaka pedagoogilise ja
ühiskondliku töö eest on teda an-

tasustatud Lenini ordeni, Ülemnõukogu
Presiidiumi, haridus- ja kultuuriministe-
riumi aukirjade ja mitme medaliga.

Surnud 14. okt. 1985. a. Maetud Rapla
kalmistule. Loe tema nekroloogi-! lk. 56

17

FK 9923-17

Sõmon, Karl.

Yaani p. s. 1907. a. Vil-
jandimaal. Oli heasü-
damlik ja usaldusväärne,
keskmist kasv noormees.

Tema vastutulelõkkest kasu-
tati alati, mõnikord isegi
ülekohtuselt. Omades fotoapa-
raadi, tegi ta alati pilte ja
jagas kõigile. Töötas Tallinna
koolides. Jäi sõjakeerises kadunuks.

Tammo, Selge, Lilli,

18

FK 9923-18

Mihkli t. s. 1907. a. Huumaal.
Hüdlased on ikka teiblid.
Kuigi ta klassis eriti kolleegis
silma ei paistnud, läks tal
elus hästi. Temal ei tulnud
kohaotsimisega vaeva näha,
vaid juba esimesel kandidide-
rimisel valiti ta Saaremaal
Saarma kooli õpetajaks,
kus töötas 17 a. esite õpeta-
jana ja järgmisel 16 a. direktorina, seega
33 a. samas koolis. Elab pensionärina Tallinnas.

Tomingas, Vanaaas, Linda,

19

FK 9923-19

Villemi t. s. 1908. Väremaal.
Oli väikesekasvuline,
tõeline, asjalik, julge esi-
nemisega, õppimises ees-
rindlik. Eesti keele tein-
des kirjutas häid kirjan-
deid ja esitas referaate.
Omadus hea organisee-
rimisvõime, oli ta meil
alaline klassirahem. Töötas õpetajana
Vilsandi saarel. Sõjakeerises siirdus Rootsi,
kus elab ka praegu.

Vetik-Luide, balme,

Peetri t. s. 1909. a. Ühikülas,
Võrumaal, Tuli meie kooli
III klassi. Nagu vend Tuu-
dor, oli ka balme musikaal-
ne, joonistas hästi ja tegi ime-
ilusaid käsitöid. Töötas algul
Harjumaal tagavaraõpita-
jana ja kuu aastaid Kose-
Lütkäti Sanat. Metsakoolis.

Vahepeal töötas ta Eesti Raadio
lastesaadete toimetuses, kuhu tegi ka kaastöid.
Ta koostas huvitavaid seerraviisil. lastesaateid,
nagu „Märt ja Maiu“, „Onu, mängi polli“ j. t.
Ta kirjutas ka kuuldemänge, nagu „Hladini
imelamp“ B. Tõrveri muusikaga j. t.

Haigestunudult vähki, kirjutas ta ikka
veel jõudumööda Eesti Raadiole lepingulisi
saateid. Suris 1965. a. haetud Rakumäe kalmistule.

Vain, Tutsar Adelaida,
^{hiljem, Aire}

Suri t. s. 1909. a. Lõo vallas.
Hlatsi raikne ja tõsne ei küündi-
nud ta millegis esile. Temast sai
aga tubli ja eesnõlvik peda-
goog. Töötas Viljandi raj. ja Pru-
na koolides, on tal mitmeid
tunnestaraid autasusid. Elab Viljandis.

20

21

Pilk meie klassi

V.Reisner-Suurorg

Meil klassis kuulus Edu Neider,
kes ikka vallatu ja veider.
Ta ikka miski ütleb, tseb,
mis klassi naerma ahvatleb.

On sada sammu teistest ees
Karl Siimon, vägev fotomees.
Eks sellist aparaati taha
küll iga poiss, kui oleks raha.

Vist Portsmuth kodus muud ei teegi,
kui harjutab, sest klassis keegi
ei viiulil ta vastu saa,
ei varsti Vettik ise ka.

Raudsepp Alfi, klassi priimus,
suvel tööst tal käed on kriimus,
Kõik temalt küsimas on nõu,
kel endal miski üle jõu.

Lööb laulu Helmes siin ja seal,
sest tal on, oi, mis kena heal.
Koos temaga me salme säeme,
kus kriitikaks vaid põhjust näeme.

Me "Moona Liisa", ebamaine,
on Randmann, tõsine ja kaine,
kuid Tomi-Lindat targaks peame
ja klassivanemaks ta seame.

Ei Aanja me`ga kaasa löö,
ei tühja-tähja aega viida -
tal hobiks klaver, käsitöö,
eks Soo ja Prommik teda kiida.

On Avent vaikne vetevoog,
ta väärtused ei paista silma.
Küll ta nad ükakord välja toob,
kui läheb parandama ilma.

Võib olla Hugost saab Ügoo,
eks siis ta meile kuulsust too,
seks allkiri ju valmis tal,
mis uhkeldab kord teoste all.

Lints teistest paremini teab
meil logaritme, kerapinda.
Luik temast ikka lugu peab
ja üle klassigi eks hinda.

Seal tagapingis Proomann, Mandi,
kel näikse joonistamisandi.
Rea keskel Mangulsoni Hilda,
kes kuulub nutikate kilda.

Ees pingis istub Hintsu Mäa,
kel julgust vahest üle liia.
Seal Vettik Salme, nägus neid,
kes kirjutab häid kirjandeid.

On Luukas kergejalgne hästi,
teeb kõik, mis tantsutunnis kästi,
ja Riisberg truu meil kambamees,
kui miskit tähtsat seisab ees.

Et klassis ka on Vainu Teele
ei kellelegi tule meele,
sest oma vaikse mõtetega
ta iial kedagi ei sega.

Te Lillil rahus olla laske,
sest õppetöö on niigi raske,
miks kõrvalisis asjus tema
peaks hakkama veel tegelema.

Meie klassi võeti rünnasel õppeaastal
juurde 18 keskkooli kursuse lõpetanud, kes
meiega koos said Seminare lõputunnistuse.
Nad jäid meile, põhiklassile, süski kaugeks ja
nende elukäik on meile enamuses teadmata.

Need olid:

Yndrikson, Valentin Johani p.s. 1906.a. Järramaal
Kirs, Marie Jaani t. s. 1906.a. Peterburis.
Kirimägi, Tamara Osvaldit. s. 1909.a. Narvas
Labi Arno, Aleksandrit. s. 1908.a. Viljandis.
Leis, Helmi, Otto t. s. 1904.a. Võrumaal
Mark, Vilhelmine Martini t. s. 1898.a. Järramaal
Mikkor, Johann Jüri p.s. 1905.a. Viljandimaal
Mägi, Helen Jaani t. s. 1908.a. Peterburis
Nõmm, Meta Mikkli t. s. 1909.a. Pärnus
Põntsel, Helmi Jaani t. s. 1907.a. Kärstnal
Sepp, Elisabeth Pauli t. s. 1910.a. Dünamburgis
Schmidt, Floreida, Hugo t. s. 1908.a. Amblas
Gooden, Irene, Madise t. s. 1907.a. Jõhvis
Spirkõ, August, Andrese p. s. 1906.a. Narva-Jõisus
Fruimann, Ellen Dietrichi t. s. 1908.a. Võrumaal
Vedam, Marie Jaani t. s. 1898.a. Velisel
Vildmaes, Erna, Johanni t. s. 1904.a. Rakkes
Viljak, Elisabeth, Hansu t. s. 1901.a. kohta ei tea

22

FK9923-22

Mrs.
Marie

Mõned meie lõppklassi juurde tulnutest.

23

*Kivimägi,
Tamara*

24

*Vildmaus,
Erna*

25

*Indrikson,
Valentin*

*Schmidt,
Floreida*

*Mikkor,
Johann*

*Spirka, (e)
August*

FK 9923-29

29

Koos ülmise klassiga Otepää-
Muinamäel ekskursioonil. Paremal keskel
õpetajad J. Tents ja J. Helbla.

Hiatööl Lasnamäel kooliaias. FK 9923-30

31

Lõunavahealg aiatööl FK9923-31
Täga reas paremalt kolmas aiant.-õp. H. ss. y.

32

Ekskursioonil Läänemäe paekaldal, FK9923-52
mammutluid otsimas.

34

Tall. õp. sem. abiturientid. 1929 a.

FK9923-33 33

... Peagi „sirutame tiivad“
ja maailm on meile lahti ...
Loodame, et meid ootab ees
laialdane tööpõld ja et meid
on me rahvale väga vaja.
V. S.

FK 9923-34 34

... ja 54 aastat hiljem,
Tallinna Õpetajate Seminari vilistlaste
pidulikud üldkokkutulekud 10. juunil, 1983. a
vanas koolimajas, Vene t. 22.

Vasakult: A. Hiltjandi-Proomann,
H. Soosaar-Mangulson, H. Tungal-
Israel, L. Selge-Tammo, V. Suur-
org-Reisner, A. Lints, H. Rannus-
Rosenbaum, E. Sepp, L. Raus-
Portsmuth.

1. Tungal, Helmes Hansu t.
/neiuu Israel/
2. Sündinud Harjumaal, Hageri
niielnonnas, Kernu vallas,
Ruila külas, Aevardi talus
7. oktoobril 1907. aastal.
3. Vanemad - Hans ja Mari Israel
talupidajad. Olen nende nelja-
teistkümmes /14./ laps.
4. Seminari edne haridus
Tallinna II Linnal Algkool /6. kl./
5. Eelimesel praktika aastal
pärast Tallinna Õpetajate Seminari
lõpetamist 1929/30. a. aendaja-õpetaja
Sunn - Kodasse juu Leesi 6. kl. koolis.
Alates 1930. a. sügisest valitud
Ruila 6-kl. Algkooli juhatajaks.
Kool oli ühekomplektiline.
1931. a. sügisest muudeti kool
kahekomplektiliseks, jäin Ruila
kooli õpetajaks 1931-1945. a.
1945 - 1950. a. Ruila 7-kl. Kooli
direktoriks.
1955-1975. a. Ruila 8-kl. Kooli
õpetajaks

Kõnnu töötanud Riila koolis
1930-1975. a. / Sellest ei töötanud
1950-1954. a.
1975. a. sügisel jäin pensionile.

6. ühiskondlikud hinnangud,
kohustused.

Töötanud Riilas koorijuhina,
raamatukogu juhatajana, posti-
agentuuri juhatajana, Eesti etnograafia-
museumi korrespondendina

Tunnustused.

1. Haridustöö eestindamise rinnamärk
ENSV Haridusministeeriumilt 1969. a.
2. V.-J. Lenini 100. a. juubelimedal 1970. a.
3. Sots. võistluse võitja medal ENSV H.M.
kolhaaside ja HKKTAT A/ü Bab.
Komitee pres. otsus 1974. a.
4. Tööveterani medal 1978. a. 24. II
ENSV Ülemnõukogu presiidiumilt.
5. ENSV etnograafiameuseumi
medal „Teeneline korrespondent“
14. IV 1981.

Abiluis Feliks Tunglaya
üks laps - Leelo Tungal Kangro

St. Tungal

Alfred Juhani p. L I N T S I

elulookirjeldus

Olen sündinud 24. jaanuaril 1909. a. Türil raudteetöölise peres. Paar aastat hiljem asusid vanemad elama Kohilasse, kuna said tööd kohalikus paberivabrikus.

Õppisin Kohila 6-klassilises algkoolis, mille lõpetasin 1923.a. kevadel. Suveti töötasin koos eakaaslastega vabrikule kuuluva mõisa põldudel. Tööpäev kestis $11\frac{1}{2}$ tundi, oli lapsele küllaltki raske ja väsitav, kuid saadav tasu (10 senti tunnis) oli vajalik perekonnale.

1923.a. sügisel jätkasin õppimist Tallinna Õpetajate Seminaris, mille täieliku kursuse - 6 klassi - lõpetasin 1929.a. kevadel. Suveti, koolivaheaegadel töötasin turbarabas, ehitustel ja vabrikus, et koguda õppimiseks raha, sest ainult vanemate palgast ei piisanud minu kooliskäimisega seoses olevate kulutuste tasumiseks linnas.

1929.a. aprillikuus, seminari viimase klassi õpilasena, saadeti mind haigestunud algklasside matemaatika õpetajat asendama Tallinna Prantsuse Lütseumi. Kuna õpetaja haigus kestis, jätkasin samas koolis juba õpetajana tööd, mis kestis kuni erakoolide likvideerimiseni 1940. aastal. Töö kõrval jätkasin õppimist ka Tartu Ülikoolis, kuid et õppemaks seal tõsteti minu jaoks ülejõu käivale kõrgusele (150 kroonini aastas), tuli õppimine pooleli jätta.

1940.a. sügisel suunati mind Tallinnas Kevade t. organiseeritava uue 8. kooli õppealajuhatajaks, kus töötasin kuni järgmise aasta suveni, mobiliseerimiseni Nõukogude Armeesse.

Võtsin osa Suurest Isamaasõjast Eesti Rahvuskorpuse koosseisus

Velikije Luki lahingutest kuni Kuramaa vabastamiseni 1945.a.

Alustasin reamühena 7. Eesti Laskurdiviisi 300. polgus, jätkasin diviisi staabis ning demobiliseeriti ohvitserina. Rinnetel ülesnäidatud ennastsalgava töö eest on mind autasustatud ordeniga "Punane täht" ja medalitega "Lahinguliste teenete eest" ning "Võit Saksamaa üle Suures Isamaasõjas".

Armeest vabanesin 1946. aastal. Asusin tööle Haridusministeeriumis, esmalt metoodilise sektori metoodikuna, seejärel koolide inspektorina. Suurimaks tööks sel perioodil oli töölis- ja maanoorte koolide organiseerimine Eesti NSV-s. Olin lühemat aega ametiühingu ja nõukogude töö, seejärel koolidirektor Tallinnas.

1952. aastal asusin tööle ajalehe "Nõukogude Õpetaja" toimetuses, kus töötasin kuni pensionile siirdumiseni 1969. aastal osakonna juhatajana, vastutava sekretärina ja toimetaja asetäitjana.

Töö kõrval toimetuses võtsin aktiivselt osa Haridusministeeriumi matemaatikakomisjoni tööst selle loomisest kuni likvideerimiseni 1982.aastal. Põhitöö kõrval töötasin rea aastaid lektorina Vabariiklikus Parteikoolis ja metoodikuna Vabariiklikus Õpetajate Teadusinstituudis.

Autorina või kaasautorina olen osa võtnud matemaatikaõpikute koostamisest vabariigi koolide I kuni VII klassini. Kokku on neid senini ilmunud 14, praegu on need kasutusel veel I - III klassides. Õpikuile lisandub veel üle kahekümne matemaatika töövihiku, 9 metoodilist käsiraamatut õpetajaile ja 9 pedagoogidele matemaatika õpetamisel vajalikku muud väljannnet. Olen arvukalt avaldanud kirjutisi matemaatika õpetamise teemadel meie pedagoogilises ajakirjanduses.

Mind on autasustatud 2 ordeni, 8 medali ja ENSV Ülemnõukogu aukirjaga. Silmapaistvate tulemuste eest noorsoo õpetamisel ja kasvatamisel

märati mulle 1969.a. N.K.Krupskaja-nimeline medal, õpikute eest NSVL Rahvamajanduse Saavutuste Naituse hõbemedal. 1965.aastast olen Eesti NSV ja 1979.aastast NSV Liidu haridustöö eesrindlane.

1970. aastast märati mulle vabariikliku tähtsusega personaalpensioon.

Tallinnas, 20. oktoobril 1985.a.

ELULOOKIRJELDUS

Mina, Avent, Herman Joosepi p., olen sündinud 29.02.1909.a. "Vändra metsas, Pärnumaal" Andresaru koolitalu kehva rentniku pojana. Rehetare, milles elasime, oli koolimajast parajasti nii kaugel, et soovi korral võisime igal vahetunnil koju ja tagasi lipata. Vii möödusid 4

õppeaastat. Meelde on jäänud tubli, sõbralik koolijuhataja Anton Kuldkepp, kellele hauakivi panekul Suure-Jaanis kohtusime kolme aasta eest kunagiste kooliõdede-vendadega. Praegu ei ole sellest pooleldi põllukivist ehitatud koolimajast alles isegi vundamendi asetki. Ka kooli arhiiv ja ajalugu, mida aitasin Kuldkepil korrastada, on sõja ajal hävitatud.

Ees ootas uus, pikem koolitee - 6-7 km. kaugusel asuvasse Vändra 6-kl. Kihelkonna Koolimajja (Lydia Koidula sünnipaik - "aia-äärne tänavas"). Astuda tuli ihuüksi - koolikott seljas - läbi metsade, soo-heinamaade, mööduda kalmemägedest (Kalmar), pastlad jalas, kepitoigas kaitseks käes. Tegelikult ma ei kartnudki, olin omateada suur ja tugev "mees". Kuid siiski, üks juhtum tegi mind araks ja kartlikuks. Ühel kuuvalgel talveöhtul tulín koolist koju tötates, jõudsin parajasti Kalme mägede vahele, kui tundsin, et mulle löödi ootamatult vastu jalgu, kukusin maha lumme ja tundsin, et kange tuulehoog vuhises üle mu pea, viies müüsi peast. Järgmisel hommikul, kui isa aitas mind ohtlikust kohast läbi viia, selgus, et öökull oli jänest taga ajanud. (Jänes otse ette ei näe hirmu puhul.)

Pärast kihelkonnakooli lõpetamist korraldati ekskursioon Tallinna. Siis osteti mulle esimesed saapad jalga. Ööbisime Tallinna Õpetajate Seminari ruumides. Järgmisel päeval algasid seminari sisseastumiseksamid. Koolijuhataja Tisler ja õpetaja Tarkpea valisid meie seast 3 õpilast ja soovitasid proovida jõudu eksamitel. Mina üksi sooritasin eksamid, teised 2 kukkusid läbi. Seega oli minu edasiõppimine otsustatud Tallinna Õpetajate Seminaris.

Tösised raskused ja hädad algasid siis, kui isa ja ema maamulda varisesid. Vanematest jäid maha 7 last, neist 4 minust nooremad. Vanem öde Alma suutis hädaga pooleks vaeslastel elu sees hoida. Kodusele abile ei olnud mul enam lootagi, need vajasid ise abi ja toetust. Kaks rasket kooliaastat olid mul ees. Kool tuli mul lõpetada omal jõul, olgu mis on või saagu, mis saab. Ja see õnnestuski. Pärast seminari lõpetamist ei jätnud õnn mind maha: 1929.a. sügisel valiti mind Vana-Põltsamaa valla vlikogu poolt Vitsjärve 6.kl. Algkooli juhatajaks. Töötasin 1 aasta ja siis kutsuti mind kaitseväge sundaega teenima.

1931.a. valiti mind Järvamaa Vao 6.kl. Algkooli juhatajaks Väinjärve vallas. Seal töötasin 9 aastat ja lõpetasin kooli 100-aasta juubelipeoga. 1940.a. suvel, võimul oli Nõukogude valitsus ja mind viidi üle Viljandimaa tolleaegse suurema maakooli (260 õpilast) Vastemõisa valla Kildu 6.kl. Algkooli direktoriks, kus töötasin vahetpidamata, vaatamata valitsuste muutustele, samal ametkohal pidevalt 21 aastat (kuni 1961.a.).

Meieaegse inimpõlve kurblooks on see, et sündinud oleme Tsaariajal, koolihariduse ja kasvatuse oleme saanud Eesti iseseisvuse ajal ja nende teadmistega oleme esimesed töökogemused omandanud õpitud erialal vana vaimus. Ei tohi unustada, et inimkonna ajalooga on samuti nagu kõigi loomadega looduses, s.t. tugevam murrab nõrgema maha. Tuli purustav torm nagu pikne, mis lõi kõikuma vana korra alustoad ja uute ideaalide ning töökspidamiste nimel hakati inimkonnale välja pakkuma ideaalsemat maailmakorda. See võitlus käib maailmas praegu edasi uue ja vana vahel. Ei saa meenutamata jätta XX sajandi suuri ajaloolisi sündmusi, raskeid murrangulisi aastaid, revolutsioone, kahte suurt Maailmasõda, kus vööra sõduri raudsaabas tallas korduvalt Eestimaa pinda, hävitades inimeste elusid ja nende kodusid. Miks? Kellele seda tarvis oli?

Õelge mulle kallid sõbrad ja klassikaaslased, kui palju leidub veel meie generatsioonis neid töönimesi, kes kõigil murrangulistel aegadel ja keerulistel olukordades on püsima jäänud ühele samale tööpostile maarahva hulgas, vaatamata pimedatel aegadel orienteerumise keerukusele poliitikas. Arvan enda ühe niisuguse olevat. Mul on 31 aastat maakooli juhtimise tööstaži, peale selle õpetaja tööaastad. Kuid õnneliku lõpuni ei jõudnud minagi. Krahhi tuli. See oleks võinud tulemata jääda, kui meie rahva hulgas ei leiduks äraandjaid, salakaebajaid ja karjeriste; aitab ühest niisugusest lurjusest ja oledki omadega läbi. Sõjaaastatel olen suutnud paljude ausate inimeste elusid päästa tänu oma juhatava positsiooni tõttu. Tagajärjeks: nüüd ilutseb mu tööraamatus kuri paragrahv 47 C 1961.a.

Et Viljandi rajoonis töökohta ei antud, rändasin vanas eas koos perekonnaga mujale rajooni tööd otsima. Hea meelega võeti mind vastu Harglas, Läti piiri ääres. Tegelen koolis mandoliiniorkestri ja laulmisega. Rahvamajas juhatasin laulukoori. Lühidalt: 1 aasta Harglas.

Poolteist aastat - Valgus, Läänemaal - õpetaja koolis ja kultuurimaja direktor.

Kaks aastat - Suure-Jaani Keskkoolis puhkpilliorkestri juht, muusika ja lauluõpetaja ning töökoja juhataja; kultuurimajas puhkpilliorkestri juht. Sealt siirdusin omal soovil pensionile (60.a.) ja hakkasin oma maakodu ehitama ja looma.

Põhilise koolitöö kõrval olen igal pool innuga kaasa löönud ühiskondlikus elus ja peamiselt kultuurilises isetegevuses nii lastega koolis ja väljaspool kooli täiskasvanutega. Poliitilise tegevuse olen meeleldi püüdnud jätta poliitikutele. Eesti Vabariigi ajal ei kuulunud ma Kaitseliitu, ei Isamaaliitu ega osalenud Vapside liikumises. Ka nüüdki olen jäänud parteituks. Saksa sõjaväe mundrit kandsin küll 6 kuud enne sõja lõppu, kuna "bron" tühistati ja mind vajati tõlgina ühe eesti väeosa ja saksa ülemuste vahel. Kaugemale ma Viljandi ja Tartu rajooni piirist sõja ajal pole saanud. Lahinguid siin enam

ei peetud, oli taganemine Pärnu suunas. Võtsin tallist parema sõjaväe hobuse, ülemuse käest loatähe ja sõitsin julgelt koju läbi Viljandi ja Saksa ketikoerte ahe-liku. Hobune jäi Kildu koolile ja seda oli hiljem igaühele tarvis kui tublit töö- ja veolooma.

Kurb sõja apoteeos. Vastandlikult minu elu saatusega käis minu noorema venna Jaani käsi teisiti. Vend Jaan, keda pärast vanemate surma mina koolitasin ja kasvatasin, mobiliseeriti 1941.a. Punaarmeesse ja langes 1943.a. Velikie Luki all. Piisk venna verd ühes miljonite langenute omaga - see on sõja kurbmäng. Ja elav vend valab pisaraid.

Juba lapsest saadik on mind huvitanud laul ja muusika. Tösi küll, seminaris ei paistnud see huvi kellelegi silma; polnud lihtsalt aega ja jõudu pooltühja kõhuga peale õppetükkide tegeleda vähem tähtsamaga. Isa oli mul noorelt küll pillimees, mängis viiulit ja kannelt. Arvatavasti pärisin selle muusikapisi-ku isalt.

Hoopis teiseks kujunes olukord tööaastatel Vao koolis. Klassiruumis oli möisaajast jäänud mängukorras jalapedaalidega orel, nagu kirikutes, kuid väiksema-möödu-line. Ka pianino-klaveri jättis endine koolijuhataja Künnapuu mu korterisse. Mis muud, hakkasin pih-ta, harjutasin vabal ajal. Saavutused ei jäänud tule-mata. Moodustasin väikese orkestri keelpillidest: vii-ul, klarnet, tšello, akordion, banjo. Käisime tantsu-õhtutel möngimas, korraldasime pidusid, tegime näite-mängu, komplekteerisime laulukoori, võtsin osa puhkpil-li mängust - ja nii see kõik algas tasapisi. Koolilas-tele ostsime väikesed klarnetitaolised puupillid ja elu käis oma rada.

Vao koolis töötades sõbrustasime tookordse Koeru koguduse noore, andeka köstri Harri Kõrvitsaga, kellest sai hiljem kuulus helilooja ja muusika ajaloo-lane. Tema 4 poega on praegu suured muusikud. Vaol sain sõbraks oma eelkäija endise Vao koolijuhataja Künnapuu-ga, kes läks pensionile 70 aastaselt ja omas 50 aastat

tööstaaži, (sugulane Olga Lauristin). Öhtuti vestlesime temaga kooliasjust ja muudest päevasündmustest ning sain ma alati vajalikku nõu ja abi igasuguste probleemide lahendamisel. Temalt kui targalt nõuandjalt ja healt esimehelt õppisin väga palju kasulikku.

Vao ja Vitsjärvel töötades ei pääsenud ma mööda ka ühest lisakoormusest, mis oli vanasti koolmeistri ise-enesest mõista kohustus, s.o. surnute kirstupaneku ja laste ristimise vaimulik talitus talumeeste kodudes. Seda tööd tuli ka mul teha. Lõpuks sain nii populaarseks, et kuni 10-20 km kauguselt käidi mul järel. Miks: kirikuõpetaja ja köster nõudsid raha, mina tegin tasuta. Nad ei olnud huvitatudki sellest, kes tegi, nad loovutasid selle ülesande meelega mulle; laulatamine ja leeritamine oli nendele kasulik, seda tööd jätkus suure koguduse peal küllaldaselt ning lisaks kiriklik matusetalitus haua juures. Kõik see oli lähedal kirikumõisale. Lõpuks tuli sellest välja üks kurioosum. Kui olin juba Kildule kolunud nõukogude korra ajal, saadeti mulle Koeru kogudusest (õpetaja Pähn) kiri, kus teatati, et mind olevat kogudus valinud Koeru kiriku vöörmündriks. Teade imbus kuidagi rahva hulka ja mul oli hiljem palju vaeva, et resoluutselt loobuda kiriklikest kombetalitlustest. Ja rahvas mõistis ja jättis mu rahule. Ei ole lubatud uue korra õpetajal - kasvatajal usku levitada, vaid vastupidi: tuleb usu vastu võidelda.

Vitsjärve 6.kl. Algkool oli mul esimene töökoht. Miks valiti mind tundmatut verisulgis noormeest valla volikogu poolt eelpool nimetatud kooli juhatajaks, kui kandidaate oli 20 ümber ja minu klassivendadest olid kohal kolleeg Raudsepp, kelle lõputunnistus oli parim ja teine oli kohalik Karl Siimon. Põhjus: koolil oli 2 naisõpetajat, üks neist oli Elvi Lepp ja teine Alice Veimer, kelle mees istus tol ajal kommunistliku tegevuse pärast vanglas. Valimise päeval olid mõlemad õpetajad isiklikult kohal ja nemad mõjutasid valimiste

käiku volinike seas oma soovi kohaselt. Volikogu mees-
tel oli ükskõik. Nad arvestasid õpetajate sooviga ja
andsid üksmeelselt oma hääled õpetajate poolt soovita-
tud kandidaadi poolt. Nii et hindamisele ja arvestami-
sele ei kuulunud mitte kooli lõputunnistuse hinded,
vaid elulookirjelduse sisu ja isik ise in corpora.

Hiljem töötasime koolis üksteise mõistmise ja
kollektivismi vaimus. Head mälestused on jäänud püsi-
ma oma tublidest ja töökatest kaasõpetajatest, kelle-
de eeskujul astusin oma esimesi samme hariduspöllul.

Vao ja Vitsjärve Algkoolid minu teada töötavad
käesoleva ajani.

Tutor.

R A U S - P O R T S M U T H L I N D A Hansu tr.

E L U L O O K I R J E L D U S .

See oli sügislehtede saju aegu, oktoobrikuu seitsmeteistkümnendal päeval üks tuhat üheksasaja üheksandal aastal, kui Rapla rajoonis, endise Järvakandi valla, Purku küla, Tõnise talu tagakambris sündis künnelapselises peres tüdruk ja valla kirja kanti Linda Hansu tr. Portsmuthi nimi.

Isal, emal, vallarenditalu pidajatel, oli tegemist, et kasida, harida lapsi, maksta talu rent ja väljapigistada liivas-
telt püüsusidelt toit kaheteistkünnelapselisele suule, kes pika söögilaua taha istusid. Jätkus leiba ja armastust siiski kõigile, kurja sõnagi polnud kuulda.

Kui jalad kandma hakkasid, kõndisin karja järel. Suur loodus sai esimeseks kooliks:

Linnud laulsid laulud südamesse,
tirtsud tantsisid tantsud jalgadesse,
päike peletas kurjuse kaugemale,
tuul tõrjus tujud tagasi.

Järvakandi 6. kl. algkool oli üle põllu, sinna jooksin koos vanema õega kuue aastasena. Kuus talve koolis, kuus suve karjas, nii alghariduse kätte sain.

Siis aga uued saapad jalga, roosidega kleit selga ja reudruunaga Tallinna. Sain linnas alles mõned sammud astuda kui poistekari vastu tuli ja mind nähes karjus: "Vaadake, mats linnas, roos rinnas!" Ma ehmatasin kohe nii, et tahtsin maale tagasi tormata, aga vend võttis käest kinni ja vedas mu Vene tä-
vale. Seal oli ühe maja uksel silt "Tallinna Õpetajate Seminar"

Astusime sinna sisse ja pärast eksamite heitlust sai sellest minu kool . Ena pani leivakoti kaasa ,järelaitamise tunnid andsid rahakopika kõrvale,õppemaksu õnneks polnud.

No see seminar oli küll üks väga tore kool. Seal võis peale koolitundide veel palju muudki õppida. Suveõhtuti maal, kui kari koju aetud, võtsime vendade-õdedega kitarrid,mandoliinid kätte, viiuligi välja ja tegime omapead orkestrit.Nüüd siis hakkas sin pillimängu päris õppima. Viiul vingus käes ja saksa soost õpetaja kärkis: "Veket neput ei lahti!" Võta kinni mis ta sellega mõtles. Õnneks tuli varsti uueks õpetajaks Tuudor Vettik. Viiul hakkas kohe ilusamat häält tegema ,orkestergi pandi mängima ja esineti "Estonia " kontsertsaalis Seminari aruandluskontserdil. Klaverit õppisime kõik. Lauluhääleta seminari vastu ei võetud, sellepärast laulsime ka segakooris ja tubli lauluõpetaja Helila käe all võis koorijuhi kogemusigi omada.

Võimlemisõpetaja Anna Raudkats süstis rahvatantsu pisiku, Ernst Idla võimlemisgrupis käisime Soomeski esinemas.

Näitemängu tegime ^{oma} ~~näite~~ vahel ja käisime suveti ~~oma~~ "Mängu-Laulu Seltsiga" ringreisil.

Ei noh, tore ja hea kool oli see meie kool. Nii palju huvitavat võisid õppida ja seminari lõpetanuist sai tõeline"maasool", kes peale koolitööoskuse ka kultuuripöllul mitmel alal meistrid olid ja eestvedamise oma peale võtsid.

Ainult õpetaja kohta oli väga raske leida. Ajalehe kuulutuse peale saatsin oma paberid Lehtse Vallavalitsusele ja kandideerisin Jänedale 4. kl. kooli õpetaja kohale.Päev enne valimisi sõitsin Jänedale kooliga tutvuma. Paik oli vööras,kooli sarnast hoonet silma ei paistnud.Ühe väikese maja juures pani põllul vanamees vilja kokku, küsisin siis temalt. Vastas: " Siin see koolimaja ongi ja mina olen koolijuhataja."

Kuuldes, et õpetaja koha pärast tulid, pistis mulle hangu pihku ja sõnas: " Enne näita kas põllul ka midagi teha oskad, siis alles räägime!" Teadagi oli koolijuhataja palk väike, talle antud põllumaast tuli lisa pigistada ja õpetaja abi kulus sealgi marjaks ära.

Olin talulaps, ega jänni ei jäänud . Ohtuks oli papiga põld puhas, vili koos.

Hommikul läksin vallamajja valimistele. No oli sinna alles rahvahulk kogunenud, kõik ootus-tirevuses.

Selgus : 105 kandidaati ühele õpetaja kohale,
üksikult vallameeste etteastumine ,
küsimine, kostmine, resultaadi ootamine.

Terve päev kulus enne kui kuulutati:

"Jäned 4. kl. kooli õpetaja kohale valiti Linda Hansu
tr. Portsmouth"

Pikk inimeste rida, pea norus, vajus jaama poole. Minul aga süda hõiskas sees. Mõtlesin endas, et küllap see hangu vars aitas.

Vanasõna ütleb aga : " Ära hõiska enne ohtut!" Nii juhtus minugagi.

Endine õpetaja ei saanud uut kohta, tuli tagasi ja nõudis valimiste tühistamist, kuna ajalehe kuulutus valimisteks kolnud seaduses ettenähtud ajast paar päeva vähem ^{hiljem} lehes. *Ilmnenud.*

Nuud oli minugi ^{pea} norus, kool algas, jäin kohata.

Ünn naeratas mulle aga uuesti. Sain Paidesse Järva Maavalitsuse juurde tagavara-õpetaja koha ja alates 1930/31 õppeaastast õpetaja *koha* Selli 4.kl. kooli Vägevale. Abiellusin 1934. aastal. Töötasin õpetajana 1942. aastani, siis jäin kuue lapse kasvatamise pärast mõneks ajaks koduseks.

Ühismajandite loomisel 1949. aastal töötasin kolhoos "Selli" arveametnikuna , hiljem Vägeva raamatukogu juhatajana.

Põhitöö kõrval vedasin kogu aeg kultuurivankrit, olles küll koorijuht, orkestrijuh, sõnalavastuste seadja tantsurühmade tagaaja ja asudes elama 1952, a. Rapla rajooni, saigi minust kultuuri-töötaja.

Olles Rapla Kultuurimaja kunstiline juht, töötasin veel mitmete lauluansamblite, näiteringide, rahvatantsurühmade juhina. Rapla Kultuurimaja segarahvatantsurühma ja Teeninduskombinaat "Rapla" naisansambliga käisime kontsertreisil Moldaavias, Lätis, Leedus, esinesime Moskvast Ülel. Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel jne.

1965. aastal siirdusin Harju rajooni Saku näidissovhoosi ja Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi klubi juhatajaks.

1980. aastast töötan Raplas rahvatantsurühmade juhendajana. Olnud; 1973, 1975. a. Vabariiklikel Rahvatantsupidudel tantsu-veteranirühmade üldjuht,

1982. a. Koolinoorte Tantsupeol lasteadeade rühmade üldjuht,

Aastaid stsenarist ja lavastaja Rapla rajooni Rahvakunsti-õhtutel,

"Maatra Sõja" loo. ja 125. aastapäeva temaatiliste rahvakunstiõhtute stsenarist ja lavastaja jne.

Autasud: ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad 1955., 1960., 1963., 1964., 1975. aastal,

ENSV teenelise Kultuuritegelase aunimetus 1964. aastal, Haridustöö eesrindlase rinnamärk 1949,

Ema medal kuue lapse sünnitamise ja kasvatamisel 1949., Instrumentaalsolistide laureaat altsaksofonil Vab. kunstisise isetegevuse ülevaatusel., 1949. a.

Lenini loo. juubeli medal 1970.,

Vabariiklike Tantsu-Laulupidude medalid 1970., 1973, 1975, 1981, 1982.,

Tööveterani medal 1979. a.

Korduvad aukirjad: ENSV Kultuuriministeeriumilt,
Eesti NSV Üldlaulupeo Peakomisjonilt,
Eesti NSV Ametiühingu Nõukogult,
Põllumajandus ja Varumise alal Töötajate
Ametiühingu Eesti Vabariiklikult Komiteelt,
Eesti Tarbijate Kooperatiivide Vabariiklikult
Liidult,
E K P Harju ja Rapla Rajoonikomiteedelt ja
TSN Täitevkomitee Kultuuriosakondadelt jne.
Vabariikliku tähtsusega personaalpensionär 1965. aastal.

Tallinna Õpetajate Seminari 8. lennu

lõpetaja Linda Raus-Portsmuth

Mina, Selge Lilli-Leontine n-na
Tamm Mikhali t. sündisin 15. sept.
1904. a. Hiumaal, Emmaste vallas Tärk-
ma külas raugesõidu tüürimehe tü-
tena.

Vanemad omasid $\frac{1}{6}$ talukoost
seega ainult kartulimaa. Kuna meil
olli suur pere, 11 last - 7 poega ja
4 tütar, siis elasime peamiselt isa
teenistusest. Kuna isa nägemine röö-
genes, ei saanud ta enam oma vii-
talal töötada.

1928. a. ostsid vanemad Saaremaalt,
Valjala vallast, Murne külast talu, kus
ha sündusime elama. Järgmisel aas-
tal suri isa (soolte song) ja ema
jõi lastega talu pidama. Kaks va-
nemat poega sõitsid juba laevade ja
aitasid talul lüüvat väelga teeni-
da. Ema pidas lastega talu kuni
1942. a. mil ta tekkis haigus ja ta
suris. Nüüd jõi talupidajaks kõige
vanem poeg. Kuna majad olid va-
nad, siis püüdsime ka jõudu maa-
da maju ehitada.

Alghariduse omandasin Hiu-
maal, Emmaste 6-klassilises koolis

1923.a. astusin Tallinna õpetaja-
te seminarile, mille lõpetasin 1929.a.
Seminaris õppimine oli mulle, kui
lasturikkast perekonnast värsimule, vä-
rimalik seetõttu, et sain stipendiumi
ja teenisin 3 viimast koolivahetuse-
ga Haridusministeeriumis asetäitja amet-
nikuna.

1929.a. valiti mind Läärmäe 6-kl.
kooli õpetajaks, kus töötasin 16
aastat. 1946.a. muudeti Läärmäe kool
7-klasiliseks ja mind määrati direk-
toriks, kus töötasin 17 aastat, seega
kokku ühes koolis 33 aastat.

Kogu ametisoleku aja olen õpetaja-
jateühingu ja Õpetajate Liidu lii-
ge ja tegutsesin Noorsooote Liigis ju-
hatuse liikmena.

1946.a. likvideeriti meie vallas asuv
Tõise 10-kl. kool, Eikla 6-kl. ja Läärd-
jala 6-kl. kool muudeti 4-klasiliseks.
Lapsed suunati meie kooli.

Kuna lastel tuli nüüd kaugelt
koolis käia, avati Läärmäe 7-kl. koo-
lis internaat ja mind määrati inter-
naadi juhatajaks.

17 aastat olen rahvasaadik ja ollen
IX liige. Samuti võtsin osa noorte laulu-
ja näiteringi tööst.

Tomburg, Salme Mikkeli f.
vallaaluseks Riisberg, nime
ustistamiseks Riikio.

Sündisin 1910. aastal 5. juunil
Koeru alevi käsitöölise perekonnas.
Õppimist alustasin Koeru algkoolis 1920. a.
asudes vanemad elama Võrumaale, Salla valda
Tammiku asundusse, kus meist said väikese
asunduskoha pidajad. Õppimist jätkasin
Tammiku 4-kl. algkoolis ja hiljem Salla 6-kl.
algkoolis. Tallinna õpetajate seminari astu-
sin 1923. a. - lõpetasin 1929. a.

1929. a. sügisest alates peuni 1942. a. kevadeni
töötasin Salla 6-kl. algkoolis - esiteks
tunniaandja, õpetajana, hiljem õpetajana.

1942. - 1949. a. olin Tammiku Mittetäieliku
keskkooli õpetaja.

Sallas töötades täitsin ka raamatukogu
juhataja ülesanded (1929. - 1932.), võtsin lse
kohaliku laulukoori ja näiteringi tööst ning
juhatasin rahvatahtu rühma.

Tammiku koolis töötades juhatasin nais-
võimlejate rühma.

1956. a. pensionile jäämiseni 1969. a. Föörasin
laborandina Maardu Keemiaambinaadi Kesk-
laboratooriumis. Enne seda olin koduperenaine
kuna juus als neli last, nendist kaks väike
lapselastid, kaks kasilapselast.

Andmed, mida hõlmdsid:

1. Ihutsar, Aire Jüri f. (end. Vain, Adelaida)
 2. Sünd. 29. märtsil 1909 Kõo vallas Viljandimaal.
 3. Pärit talupoja perest
 4. Eune seminari astumist lõpetasen Soomevere
G-kl. Algkooli Kõo vallas Viljandimaal.
 5. Töötanud õpetajana ainult Viljandimaal (-rajoonis)
 - 1) 1929-1930 ajutise õpetajana Lushivere G-kl. Koolis
Lushivere vallas.
 - 2) 1930-1931 koduõpetaja (3 kst) Moosi talus
Aide vallas
 - 3) 1931-1932 õpetaja Odaste 2-kl. Koolis Võtsikuv.
 - 4) 1932-1950 õpetaja Pilistvere G-kl. Algkoolis
Kõo vallas.
 - 5) 1950-1954 õpetaja Raudna 8-kl. Koolis Raudna k/4
 - 6) 1954-1969 õpetaja Viljandi Linnas 1. 8-kl. Koolis
ja Internaatkoolis
Pensionile jäämine.
 - 7) 1969 kuuni keesoleva ajani R. M. K. "Linn. Tööline
mängistatud I ja nõrgema ^{raibuse} pöörde teiduri nimetatud
 6. Maal töötades tegeldud kohalikes seltsides
näite -, laulukoorijuhataja ja rahvatantsu
õpetajana.
- Peale akenijade saadud:
- "Haridustöö esirindlane" nimetus 1958 aastast
"Teheline õpetaja" nimetus 1969 aastast

7. Opetajatest suure ja sügava austuse ja
tänuvundega mäletan

ajalooõpetajat M. Vääbri

matem. õpet. A. Luik

jaoostusõpetajat: Paul Seppa ja

J. Raudseppa

eesti keel õpetajat A. Traumahi

8 Foto on tehtud 1938 kevadel koduõpetaja
arvu.

Mutter

Hilda Sassaar (Mangulson)

Sündisin 5. jaanuaril 1909. a.

Nõmme. 1923. aastal lõpetasin Nõmme 6-kl. algkooli. Astusin Tallinna Õpetajate Seminari, mille lõpetasin 1929. aastal. Õpetajana töötasin mitmes Viljandi maakonna koolis - pikemat aega Kabalas ja Tääksis.

1944. aastal asusin Nõmme algkooli (hiljem 8-kl. kooli) õpetajaks kus töötasin kuni 1957. aastani, mil mind vallandati. Uueks töökohtaks sai Põltsamaa rajooni Sonare 8-kl. kool. Sialt vallandati mind õpetaja kohalt 1954. aastal - Õpetajate ühistusseaduse paragrahv 47^e järgi.

1956. a. sain Viljandi rajooni Kalmistu 8-kl. kooli matemaatika õpetajaks.

Selles koolis töötasin 20 aastat - kuni 1976. aastani.

Algselt. Kolm last: kaks poega ja üks tütar. Kõik kolm põlvkonda on teaduste kandidaadid. Teine elitisinsener, tütar lõpetanud Tallinna Riikliku Konservatooriumi muusika teadlasina.

H. Sassaar

Hugo Randlepp-Rüübergi nekroloog
Rapla raj. ajalehest „Ühistöö“ 17. okt. 1985. a.

Rajooni pedagoogide peret on tabanud raske kaotus: 14. okt. 1985. a katkes väsimatu koolimehe Hugo Randlepa elutee.

H. Randlepp sündis 17. aug. 1908. a. Kuumetsa vallas, Öblu külas talupidaja pojana. Alghariduse sai ta kohalikus külakoolis ja Kuumetsa algkoolis. 1923-1929. a. õppis H. Randlepp Tallinna Õpetajate Seminaris.

H. Randlepa pedagoogitöö algas Läära koolis. 1930. a. valiti ta Inglise 6-kl. algkooli juhatajaks, kus ta töötas kuni 1941. aastani. Kui kehtestati nõukogude võim, asus H. Randlepp innuga uut elu üles ehitama. Fasistlike okupatsioonide ajal rüüti ta Kaimi algkooli õpetajaks ja jäeti politsei valve alla. Pärast ENSV vabastamist jätkus töö Kaimi kooli direktorina. 1950. a. kuni pensionile minekuni 1968. a. töötas H. R. Raikküla koolis mitmete ainete, peamiselt eesti keele ja muusika õpetajana. 1957. a. kuulus ta NLKP ridadesse.

Väga mitmekülgsed teadmised, avara poliitiline silmaringi ja tähelepanuväärsete pedagoogiliste võimetega koolimeheks andis H. Randlepp oma õpilastele püsivaid ja süga-

vaid teadmisi.

Pedagoogilise töö kõrval oli väga laialdane H. Randlepa ühiskondlik tegevus; ta osales kohalike nõukogude töös, oli Raikküla kooli partei algorganisatsiooni sekretär, Raikküla kolhoosi revisjoni komisjoni esimees, tunnustatud lektor ja propagandist.

Kõikjal, kus ta töötas, oli H. Randlepp kohaliku kultuurielu initsiaator. Ta juhotas laulukoori, puhkpilliorkestreid ja nätteringe. Tema koorid ja Raikküla-Järvakandi puhkpilliorkester olid alati väljas üldlaulupidudel. Raikküla 8-kl. kooli õpilasorkester saavutas vabariikliku tunnustuse.

Pikaajalise viljaka pedagoogilise ja ühiskondlike töö eest on Hugo Randlepa autasustatud Lenini ordeni, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi, haridus- ja kultuuriministeeriumi aukirjade ja mitme medaliga.

Helge mälestus võimekast pedagoogist, väsimatust muusikamehest ja energilisest töökaaslasest jääb alaliseks H. Randlepa õpilaste ja kolleegide südamesse.

Rajooni haridusosakond
Rajooni kultuuriosakond
Raikküla 8-kl. kool.

Hrasaotmine Rapla kalmistul.

17. okt. kell 14. 1985.a.

"
Arakiri.

"Oktoobri Lõpp" EKP Suure-Jaani raj.
komitee ja S.-Jaani TRS Nõukogu Hääle-
kandja 26. jaanuaril 1957. a. # 10.

Ysetegevuse entusiast.

Pika jutu võiks temast kirjutada,
paljude heade jailusate sõnadega iseloomus-
tada. Kuid seda pole tarvis. Laseme see-
kord kõnelda ainult kuivadel faktidel.

1940. a. Vastemõisa segakoori juhtimise
võttis elatanult koorijuhilt, Andres Sternilt
üle andekas muusik ja väsimatu organi-
seerija Herman Arent, Kildu kooli direktor.

Palju on sellest ajast alates kõigi maade
heliloojad loonud uusi laule, neist paljusid
on õppinud endise Vastemõisa, praeguse Ka-
sari rahvamaja segakoori lauljad.

Koori on juurde tulnud uusi liikmeid ja
välja langenud endisi, kuid Herman
Arent on juba üle 10 aasta iga ette nähtud
harjutust juhatanud.

1945. Herman Arent kutsus uuesti kokku
Saksa okupatsioonil lõpetanud lagunenud
segakoori.

1947. Eesti NSV Haridusministeerium ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu andis Herman Arentle aunimetuse "Haridustöö eesrinellane".

1948. Herman Arenti organiseerimisel asutati Kildu-Kasari puukpilliorkester.

1950. XIII üldlauluseole viis Herman Arent hästiomandatud repertuaariga Kasari rahvamaja segakoori, Kildu naiskoori ja Kildu orkestri.

1953. Sm. Arent määrati XIV üldlauluseo peakomisjoni instruktoriks.

Instruktorina käis ta läbi kõik rajooni koolid, andis asjatundlikke näpunäiteid ja kümnistledes kooride repertuaari.

Opilaskoorid võisid seetõttu väärikaalt esineda Suure-Jaani rajooni Eesti NSV 15. aastapäevale pühendatud lauluseol.

1955. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium aastasustas sm. H. Arentit aukirjaga keinstilise isetegevuse arendamise eest.

Kildu puukpilliorkester esines vabariikliku isetegevuse ülevaatusel lõppkontserdil Estoonia kontserdisaalis ja tunnustati rahvamajade osas vabariigi parimaks.

Orkester tõi preemia kaasa raadio-aparaadi.

1957. sm. Arent organiseerib Kildu nais-
koori, juhatab 30-lükmelist Kasari sega-
koori, 15-lükmelist Kildu-Kasari puhk-
epilli orkestrit, 25-lükmelist Kildu kooli
õpilasorkestrit, kust on aastate jooksul tul-
nud head järelkasvu mitte ainult ümbrus-
konna orkestritele vaid ka Tartu ja Tal-
linna kõrgemate õppeasutuste orkestritele.

autor: H. Leinbock

Märkus:

Hjalehes artikli keskel oli
H. Arenti foto.

Täna, 21. juulil 44 aastat tagasi kuu'utas rahva valitud Riigivõimkogu Eesti välisnõukogude võimu. 1940. aasta läheb ajaluksu kui suurte murrangute aasta. Oulisi ümberkorraldusi tehti hariduseus. Juba 1940. aasta süg'sel suurendati järsult õpilaste arvu a'g- ja keskkoolides, kooliõpetus sai uue s'su. Neist päevist jagab meie lugejatega oma mälestusi elupõline koolimees, koolileu tolleage's ümberkorraldustes osaleja **ALFRED LINTS**.

Tema! pärimegi: m's meenub esimesest nõukogudeage'st koolisügest aastal 1940?

1940. aasta koolisügis oli minu elus üks teguderohkeim. Kuna erakoolid muudeti riigikoolideks, tuli vastu võtta uus ja vastutusrikas ametikoht. Varem olin töötanud matemaatikaõpetajana Prantsuse Lütseumis (asus praeguse Tallinna 7. keskkooli hoones), ent tookord kutsuti mind välja linna haridusosakonda ja selle juhataja, koolivend Tallinna Õpetajate Seminari päevilt Tiit Maran tegi teatavaks, et tuleb hakata tööle õppealajuhatajana uhiuues koolimajas, mis kandis siis 8. algkooli nime. Tallinlased tunnevad seda Kevade tänava koolina, mis nüüd kannab järjekorranumbrit 22.

Tol ajal oli kõik uus ja koolitöögi tuli seada uutele rõõbastele. Raskustele polnud mahti mõeldagi. Kooliruumid vajasid sisseseadet, õpetajakohad täitmist, ümbruskonna koolilapsed kirjapanekut. Nende viimastega sai vaeva ja vatti nähtud, sest sügiseks oli kirjas 1400 õpilast. Taolist mammutkooli tookord Tallinnas veel ei tuntud ja õppeöö tuli korraldada kahes vahetuses. See aga tähendas, et uued avarad ruumid kippusid kitsaks jääma, õpetajad olid ülekoormatud, klassivälisest tööst tänapäeva

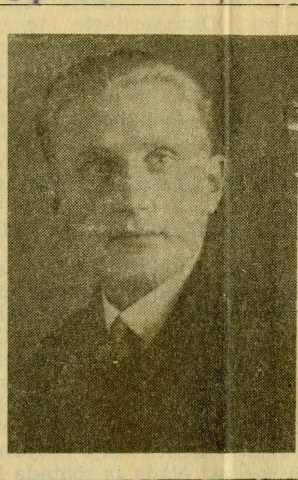
mõistes ei saanud juttugi olla. Tunniplaani koostamine oli nagu ristsõnamõistatuse lahendamine. Ometi saime hakkama, sest kollektiiv oli teotaheline, üksteist abistav ja tuli kõige uuega agaralt kaasa. Mälu on sööbinud mitme oma ala entusiastliku energilise töö. Kõiki ületas loodusteaduste fanaatik Priidu Kohava (hiljem mõrvati fašistide poolt), kelle loodusloklass oli omataoliste hulgas musternädis, meenuvad aati heatujulised Leida ja Maano Saari, kollektiivi nakatas lustlike lugude ning lauludega muusikaõpetaja Karl Leinus.

Olime uhked oma uue koolihoone üle: avar aula ja võimala, suur söökla. Katusealuses peeti kosmograafiatunde ja uuriti tähistaevast. Uudsust tuli koolile palju. Hakkas ilmuma kooli seinaleht «Sõnarelv». Ega me keegi algul teadnud, mis ja kuidas korraldada. Katsetasime ning proovisime. Sama oli selle seinalehegaagi. Muide, esimese nõukogude aasta seinalehe numbrite materjalid olid kuni viimase ajani talale pandud. Alles mõni aasta tagasi panipaika korrastades sai eest ära tõstetud. Kahju küll, et praegune kool nii vähe oma varasema ajaloost vastu huvi tunneb.

Uudne oli klassivälise tegevus — töö pioneeride ja oktoobrilastega. Üks agaramaid oktoobrilaste juhte oli minu mälestusest mööda hiljem kõigile tuntud näitleja Vello Viismaa. Tema on mulle just seetõttu meelde jäänud, et sai minu käest oma agaruse tõttu pragada: olid lastega Kadriorus luuremängu pidanud ja tulid õhinaga sellest jutustama, ise tuulise ilmaga higised ning märjad.

ELUPÕLINE KOOLIMEES

A. Lints

Agas õpetajad õppisid ka ise. Hulgaliselt korraldati täienduskursusi, seminare ning loenguid. Praeguse Tallinna Merekooli saalis kuulasime professor Steini loenguid marksismist-leninismist, parteiajaloo. Viimase kohta on mul lühikursuse brošüür veel tänini alles. Õpetajaid juhendati ka ainesektsiooniti. Matemaatika-ku'd-füüsikuid abistasid Mihkel Usai ja 1. keskkooli direktor Kuusik.

Kuigi olin koolitööga hõivatud, tuli täita muidki ülesandeid. Üks meeldivamaid oli vabariigi ringhäälingu lasteraadio saatesarja «Helikiir» töös osalemine. Minu toimetada jäi

nupumeeste «Pähklikott», kus andsime lahendada mõistatusi ja nuputamist nõudvaid ülesandeid.

Raadios esinesin veelgi. See juhtus valimiste eel. Olin Laupeo tänavas asunud valimisjaoskonna sekretär. Seegi töö oli uudne. Aga asi laabus, sest kõik aitasid kaasa ja püüdsid kõigest väest. Ka siis pidas enamik õpetajaid agitaatori ametit. Meeldiv, et noor nõukogude võim õpetajad juba tol ajal oma volinikeks valis ja neid usaldas.

Ja ometi kestis töö nõukogude koolis vaid aasta. Järgmisel suvel katkestas õpetajate ja õpilaste puhkuse sõda. Õpetajad ning esimesed sõjakuud, pikad sõja-aastad — mida on sellest mälus talletunud?

Sõjateade levis kiiresti. Puhkused katkestati. Olin jälle Kevade tänava koolis ametis. Seekord hoopis uues rollis — ajutise sõjaväehaigla sekretär-asjaajajana. Tuli muretseda haiglale abipersonali ja nende tööd korraldada. Paljud nendest olid meie omad õpetajad. Meeles on, et üheks sanitariks värbasin linna haridusosakonna inspektori Aleksei Ilvese, kelle kolleegiks ma kümme aastat hiljem sain õpetajate häälekandja juures.

Tallinnast lahkusin 27. juulil. Ei osanud tookord arvatagi, et mitmeks pikaks aastaks. Lahingutee tegin läbi samamoodi kui enamik Eesti laskurkorpusse sõjamehi — Velikije Lukist kuni Kuramaani, auastmedki reamehest kuni nooremohvitserini rindeteedel läbi proovitud. Et olin ametis 7. diviisi staabis rivijaoskonnas, siis võtsin ohvitserimundri seljast alles aasta pärast võidusaluuti. Üsna loomulikult seadsin siis

sammud töökoha kuulamise mõttega haridusministeeriumi poole... ja jäetigi aastaks sinna, algul metoodikasektoris, hiljem töölis- ja maanoorte õppimist juhtima.

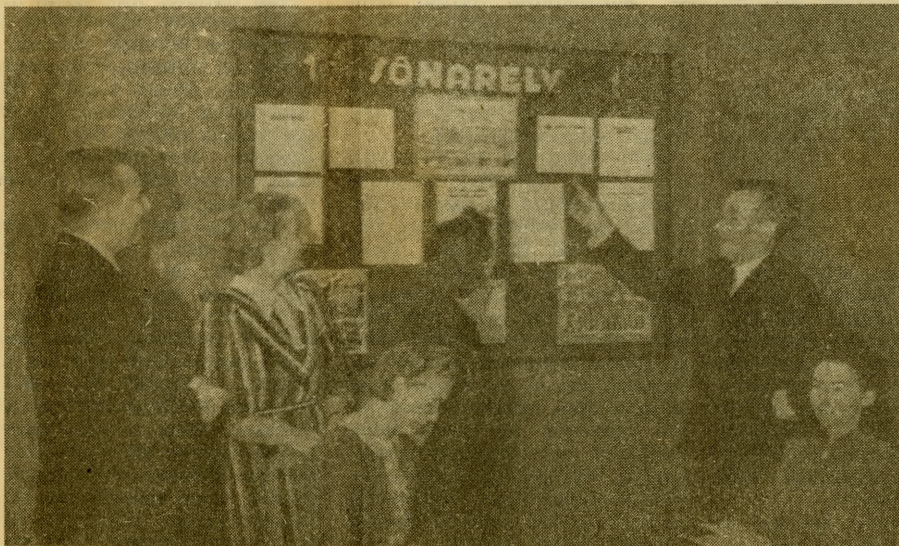
Ka sõjajärgsetel ülesehitustööaastastel on meie vabariigi hariduselu tunda saanud Alfred Lintsi kätt. Haridus- ja Kunsttöölise Ametiühingu juhina hoolitses ta õpetajate ja kunstirahva elu- ning töötin-gimuste parandamise eest. Tema eestvedamisel said õpetajate lapsed suvevaheajaks Keila koolimaja asemel pioneerilaagrisse sõita Karepale, tol ajalgi tuli karmi käega karistada neid kohalikke juhte, kes õpetaja kütturesid tõsiselt ei võtnud.

1952. aastal asus kogemustega koolimees ametisse õpetajate ajalehe juurde. Nagu tuli tuha all on vindunud salaarmastus matemaatika vastu. 25 aastat tagasi ilmus trükist E. Etvergi, A. Vihmani ja A. Lintsi matemaatikaõpik 6. klassile. Sellest ajast peale teavad tunnevad meie vabariigi matemaatikaõpetajad (eriti algklassides) A. Lintsi kui õpikute koostajat, õpetajate abilist ainekomisjonides. Veerand sajandi jooksul on juba ammu teenitud vanaduspuhkust pida-val koolimehel jätkunud tarmu ja rammu küll üksi, küll koostiste autoritega kaante vahele seada 14 matemaatikaõpikut, 23 töövihikut ning 9 nimetust metoodilisi juhendeid ja käsiraamatuid.

Lõppeval nädalal algas uus lepinguline töö — uue programmi järgi 1. klassi matemaatikaõpiku kokkuseadmine. Kalendriaasta algul 75. sünnipäeva tähistanud elupõline koolimees Alfred Lints pole tänini suutnud koolitööle selga pöörata.

Koolimeest usutles
ULO TIKK

MEIST ENDIST

8. algkooli õpetajad 1940/41. õa. seinalehte «Sõnarelv» uudistamas [vasakul A. Lints].

Looduslookabinetis võisid õpilased ise akvaariumikalu toita.

"Sürip ja Vasar"
dets. 1985 a.

JUHAN RAUDSEPP

15. detsembril lahkus jäädavalt Eesti NSV Kunstnike Liidu vanim liige, Eesti NSV teeneline kunstnik skulptor Juhan Raudsepp.

Juhan Raudsepp sündis 10. detsembril 1896. aastal Valgemaal talupoja perekonnas. Kunstialase hariduse omandas ta Penza Kunstikoolis, kus õppis aastatel 1914–1918 maali ja skulptuuri. 20. aastatel kuulus ta radikaalsesse Eesti Kunstnikkude Rühma, kellel oli suuri teeneid eesti kunsti väljendusvõimaluste avardamisel. 1923. aastal alustas ta esinemist kunstinäitustel ning kuni viimase eluaastani osales aktiivselt meie kunstielus.

Juhan Raudsepp on loonud arvukalt portreid, mis püsisid eesti skulptuuri kullafondis — «Nikolai Triik» (1934), hingestatud austusavaldus kõigile talumeestest esiisadele portrees «Rusivana» (1927), «Edgar Velbri» (1962), «Gün-

ter Reindorff» (1964), «Gustav Ernesaks» (1972) jpt. annavad tunnistust suurepärasest karakteriavamisoskusest ja vormimeisterlikkusest.

Suured on kujuri teened memoriaal- ja dekoratiivplastika alal, kus ta saavutas silmapaistvaid tulemusi skulptuuri seostamisel arhitektuuri ja ümbritseva loodusega. Tema 1905. aasta revolutsiooni-sündmustele pühendatud monument, Tallinna Kunstihoonne figuurid «Töö» ja «Ilu» ning Tornide väljakul asuv purskkaev «Naine vaagnaga» kuuluvad meie pealinna vaatamisväärsuste hulka.

Juhan Raudsepp leidis loovtöö kõrval alati aega nii pedagoogitööks kui ühiskondlikuks tegevuseks. Ta kuulus Eesti NSV Kunstnike Liidu ja Eesti NSV Kunstifondi juhatusse ning oli aastaid Kunstnike Liidu skulptuurisektsiooni eesotsas.

Juhan Raudsepal oli antud elada kõrge eani, mida ta kuni lõpuni kasutas jäägitult oma missiooni teenimiseks ning seetõttu on Juhan Raudsepa koht meie kunsti- ja kultuuri loos eriline ning igavikustatud.

**EESTI NSV KULTUURI-
MINISTEERIUM
EESTI NSV KUNSTNIKE
LIIT**

...

Ärasaatmine Kunstihoonest neljapäeval, 20. detsembril kell 12.30, muldasängitamine Metsakalmistul kell 14.

Meie rüüman elus-olnud
õpetaja.